

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске студије

Студијски програм: Српски језик и књижевност

Назив предмета Усмени текст између књижевног и обредног

Шифра предмета

Статус предмета

Семестар

Фонд часова

Број ECTS бодова

Изборни

Наставници

Др Јеленка Пандуревић, ванредни професор

Условљеност другим предметима: нема

Циљеви изучавања предмета:

Циљ предмета је укључивање студената у научноистраживачки рад који за предмет има усмену традицију, вјеровања, обреде и обичаје, религијске праксе и културне манифестације, представе о природи и свемиру, који испитује њихову трајност и виталност у ткиву књижевног текста. Савремена хуманистика инсистира на интердисциплинарности, и овај курс је осмишљен у правцу активног односа према нематеријалном културном наслеђу и књижевној традицији која га на специфичан начин презентује.

Исходи учења (стечена знања):

Студенти ће бити оспособљени за тематски интердисциплинарни приступ у осмишљавању и идентификовању архетипа, универзалних појмова, традиционалних симбола и типолошких аналогја у књижевности, језику, култури, медијима. У процесу дефинисања истраживачког простора биће у стању да изнађу методолошки и теоријски оквир уз реферисање на адекватну литературу, те да у складу са властитим интересовањима, пронађу модалитете за конкретне теме и упориште за њихову реализацију. На тај начин ће се створити чвршћа веза између афинитета и интересовања за фолклористику с једне, и програмске схеме трећег циклуса студија националне филологије с друге стране.

Садржај предмета:

У оквиру овог курса испитиваће се фолклорни хронотопи, архетипи и колективне представе у традиционалној култури Срба. Намјера је да у креативном и иновативном амбијенту филолошких студија трећег циклуса студентима књижевности понуде истраживачки програми базирани на појмовима: **вук, жртва, маске, молитва, хлеб и храм**. Овај избор условљен је њиховим семантичким потенцијалом који се ослобађа у повезивању митолошког, фолклорно-обредног и књижевног, лишеног условљавања у смислу дистинкција између усмене и писане, националне и свјетске, класичне и тривијалне књижевности, између антике, средњовјековља, ренесансе, барока, романтизма...и нама савременог књижевног и културног микро и макрокосмоса, те различитих литерарних родова и врста. Пошло се од претпоставке да је измијењена, прилагођена или преосмишљена слика свијета која се помаља у процесу научне реконструкције традицијске културе уграђена не само у структуре памћења и мишљења

савременог човјека, него и у његово стварање и поимање имагинарног свијета књижевности, те да различити идеолошки, методолошки и теоријски приступи и интердисциплинарна преиспитивања бришу границе између разумијевања и тумачења традиционалног и модерног у књижевности, језику и култури.

Свака од понуђених тема подразумејева анализу статуса митолошког и обредног текста у књижевној обради. Овако задан угао посматрања провоцира нова читања националне књижевности, из аспекта теренских фолклорних записа и палимпсестних наслојавања у која улазе сегменти реалног, митског, фолклорног и поетског простора, уз подршку не само антропологије, фолклористике, књижевних студија, него и историје умјетности. Лингвистичка и етнолингвистичка истраживања значајно партиципирају у овако замишљеном приступу књижевности, као и актуелни идеолошки и политички, односно медијски дискурс.

Методe наставe и савладавања градива:

Предавања, радионице, дебате, писање и презентација семинарских радова

Литература:

- Бандић, Д. (2004) *Народна религија Срба у 100 појмова*, Београд.
- Bandić, D. (1990) *Carstvo zemaljsko i carstvo nebesko, Ogledi o narodnoj religiji*, Beograd: Biblioteka XX vek.
- Viderman, H. (2004). *Rečnik simbola*, Beograd: Plato.
- Братић, Д. (1993) *Глуво доба*, Београд: Плато Плато (избор текстова);
- Ван Генеп, А. (2005), *Обреди прелаза. Систематско изучавање ритуала*, Превод Јелена Лома. Београд: Српска књижевна задруга.
- Гура, А. (2005), *Симболика животиња у словенској народној традицији*, прев. Љ. Јоксимовић, С. Ранковић, В. Лазаревић, С. Богојевић, В. Маричић, М. Грбић, , Београд: Бирмо, Логос.
- Детелић, М. (1992) *Митски простор и епика*, САНУ, Посебна издања, књ. DCXVI, Одељење језика и књижевности, књ. 46, Београд: САНУ – Ауторска издавачка задруга Досије,
- Драгојловић, Д. (2008), *Паганизам и хришћанство код Срба*. Београд: Службени гласник
- Дробњаковић, Б. (1960). *Етнологија народа Југославије*, Београд 1960.
- Иванов–Топоров (1974) – В. В. Иванов – В. Н. Топоров, *Исследования в области славянских древностей. Лексические и фразеологические вопросы реконструкции текстов*, Москва:Наука.
- Jakobson, R. (1966). *Lingvistika i poetika*, Beograd: Nolit.
- Б. С. Караџић, *Етнографски списи, пр.: Сабрана дела В. Караџића*, Просвета, Београд 1972.
- Б. С. Караџић, *Српски рјечник I и II*, према: *Сабрана дела В. Караџића*, Просвета, Београд 1986, 1987.
- В. С. Караџић, *Српске народне пјесме, II, III, IV*, Сабрана дјела В. С. Караџића, Просвета, Београд, 1988. (избор текстова)
- Карановић, З. (1998) *Архајски корени и модерна исходишта српске лирско-епске усмене поезије. У: Антологија српске лирско-епске усмене поезије*, приредила З. Карановић, Нови Сад.
- Književna životinja. Kulturni bestijarij*, II. dio. (2011). Urednice Suzana Marjanić i Antonija Zaradija Kiš. Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Koterel, A. (1998), *Rečnik svetske mitologije*, Beograd: Nolit.
- Кулишић, Ш, П. Ж. Петровић, Н. Пантелић, *Српски митолошки речник*, више издања, (избор текстова); *Kulturni bestijarij* (2007). Urednice Suzana Marjanić i Antonija Zaradija Kiš. Institut za etnologiju i folkloristiku – Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
- Купер, Ц. К. (1986), *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*. Београд: Просвета-Полит.
- Лотман, Ј. (1976) *Структура уметничког текста*, Београд: Нолит.
- Лома, А. (2002) *Пракосово. Словенски и индоевропски корени српске епике*, САНУ, Београд.
- Матић, В. (1972). *Заборањена божанства*. Београд: Просвета.

Мајерхоф, Б. (1986), „Обреди прелаза: процес и парадокс“, с енглеског превео Новица Петровић, *Градина. Књижевност, уметност, култура*, 1986, год. XXI, бр. 10, стр. 18–39.

Meletinski, E. M. (б. г.), *Poetika mita*, preveo Jovan Janićijević, Beograd: Nolit.

Милошевић-Ђорђевић, Н. (2011) *Радост препознавања*, Матица српска, Нови Сад.

Ђорђевић, Т. (1984) *Наши народни живот*, 1-4, Београд (избор текстова)

Ђорђевић, Т. (1958) *Природа у веровању српског народа I и II*, Београд (избор текстова);

Ђорђевић, Т. (1989). *Вештица и вила у нашем народном веровању и предању*, Београд – Горњи Милановац: Народна библиотека Србије – Дечје новине. (избор текстова)

Недељковић, М (1990) *Годишњи обичаји у Срба*, Београд: В. Карацић

Прор, V. J. (1990), *Historijski korijeni bajke*, prevela Vida Flaker, Sarajevo: Svjetlost.

Птице: књижевност, култура (2011), уредници Драган Бошковић и Мирјана Детелић, Крагујевац: Лицеум

Раденковић, Љ. (1996), *Симболика света у народној магији Јужних Словена*, Ниш – Београд: Просвета – Балканолошки институт САНУ.

Радин, А. (1996), *Мотив вампира у миту и књижевности*. Београд

Самарџија, С. (2008) *Биографије епских јунака*, Београд .

Словенска митологија, (2001). Енциклопедијски речник. С. М. Толстој – Љ. Раденковић, Београд.

Сувајџић, Б. (2012). *Дновиде воде*. Нови Сад: Orpheus

Толстој, Н. И. (1995), *Језик словенске културе*; избор и поговор (*Погледи Никите II. Толстоја на словенску народну културу*) Љубинко Раденковић, превод Људмила Јоксимовић, Ниш: Просвета.

Усмено и писано/писмено у књижевности и култури, зборник радова, Војвођанска академија наука и уметности. Научни скупови, књ. 4, Нови Сад 1988.

Frye, N. (1979), *Anatomija kritike*. Četiri eseja, prevela s engleskog G. Gračan, Zagreb: Naprijed.

Чајкановић, В. (1994), *Сабрана дела из српске религије и митологије*. Приредио Војислав Ђурић. Београд: СКЗ-БИГЗ _Просвета – Партедон М.А.М.

Chevelier, J, Gheerbrant, A. (1983), *Rječnik simbola*, prev. A. Buljan, D. Bućan, Zagreb: Matica hrvatska.

Допунску литературу за израду семинарских радова студенти ће добити на консултацијама.

Облици провјере знања и оцјењивање:

Семинарски рад
Активности у току наставног процеса
Завршни (писмени) испит

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Јеленка Пандуревић